

Anılarımdan Bana Kalan: Örnek Alınası Bir Aydın - Sanatçı Yılmaz Onay

“İşçi bundan anlamaz’ deyip yüksek sanat yapma çabasındakiler ile ‘emekçiler bundan anlar’ denilerek ortaya sürülen ucuz televizyon dizileri aynı kaynaktan besleniyor. Doğru olan bu tutumun tam tersidir: Emekçiler kendi sanatçılarına sahip çıktıklarında daha yüksek bir sanat ortaya çıkacaktır. (...) Gerçekçilik bir tutumdur. Emekçiler hayatlarında olduğu gibi, sanatta da gerçekçidirler. Gerçekçilik bir akım değil, bir tutumdur. Ve bunun asıl sahibi emekçilerdir.” Yılmaz Onay

Yılmaz Onay hakkında ilk duyularım yetmişli yıllarda yükseköğretimde okuduğum döneme rastlar. O yıllar kuşak olarak dünyayı, ülkeyi, sistemi ve elbette kendimizi enine boyuna sorguladığımız, insanlığın daha mutlu ve adil bir düzende yaşayabilmesi için yollar aradığımız ve bu yollar için mücadele ettiğimiz ilk gençlik yıllarımızdı. Öylesine bir sorgulamaydı ve öylesine özdeşleyim içindeydik ki bu mücadeleyle, o duygu ve düşünceler bizi şöyle ya da böyle bugünlere getirdi. O yıllarda Gazi Eğitim Enstitüsü İngilizce Öğretmenliği bölümünden kovulmuş, yeniden sınava girmiş ve DTCF-Tiyatro Bölümü’ ne kaydımı yaptırmıştım. Çok istediğim bir okuldu. Bu yüzden okula girdiğim yıllardan bu yana tiyatro ve toplum, sanat ve toplum ilişkilerini kavrayabilme yolunda kendimi ayrıcalıklı insanlardan bir olarak gördüm ve hâlâ da görmekteyim. Eğitimlerimiz ve bölümümüzün genel eğitim politikası güzeldi ve insandan yanaydı. Dolayısıyla her olaya, duruma, konuya çok boyutlu yaklaşma şansına sahip olduk, okul dışında da kendi çevremizi oluşturduk, tiyatrolarla ve toplumsal muhalefetle iç içe olmayı başardık birer tiyatro insanı adayları olarak. Kendi adıma okuduğum yıllarda Çağdaş Sahne, İşçi Kültür Derneği, Ankara Deneme Sahnesi, Ankara Çocuk Tiyatrosu, Ankara Sanat Tiyatrosu, Ankara Halk Tiyatrosu gibi kurumlarda, bazen sıkı takipçi olarak, bazen de bizzat içinde görev alıp, katkıda bulunarak yer aldım ve kendimi geliştirmeye gayret ettim. Yılmaz Onay’la tanışıklığım da tam da bu yoğun, zor ama güzel yıllara rastlar. İşçi Kültür Derneği’ni n etkinliklerini takip ederdik o yıllarda. Yılmaz Onay da orada oyun yöneterek katkıda bulunurdu.

1978’de Çağdaş Sahne Çocuk Tiyatrosu Topluluğu’nda çalışırken, sevgili Yaman Altınok’dan Yılmaz Onay’ın rejisi serüvenini hayranlıkla dinleyenlerdendim. Nazım Hikmet ve Nihat Asyalı’nın metinlerinden seyirciyle buluşturulan Yusuf ile Menofis, Grev ve Çimento adlı oyunlar Yılmaz Onay’ın toplumcu estetikle tiyatronun unsurlarını harmanladığı örnek rejiler olarak hep belleğimde yer eden, görmeden gördüğüm, duymadan duyduğum oyunlardandır. Yine yetmişli yılların ikinci yarısında okuduğum “İşçi Tiyatroları-Ajitprop Tiyatroları” ve Marianne Kesting’den çevirdiği “Tarihte ve Çağımızda Epik Tiyatro” adlı kitapları tiyatrodaki yönelişimde yardımcı olan temel kaynaklardan olmuştur. Nitekim Ankara Deneme Sahnesi’nde yoğunlaştığımız işçi için tiyatro, köylü için tiyatro üzerine araştırmalarımıza bu kaynakların bana önemli katkısı olmuştur. Ankara Deneme Sahnesi’nin o uzun ve zorlu tiyatro yolculuğunda Yılmaz Onay’ın rolünün yadsınamaz olduğunu fiilen çalıştığım yıllarda (1977-1982) birlikte olduğum arkadaşlarımdan hep dinlemişimdir. 1966’da Yaşar Kemal’in “Yer Demir Gök Bakır” romanından yine Nihat Asyalı tarafından oyunlaştırılan “Uzun Dere” adlı oyunu ve Güngör Dilmen’in “Ayak Parmakları” adlı kısa oyununu Nancy Festivali’nde Yılmaz Onay’ın rejileriyle Brezilya ile birinciliği paylaşmıştır. Dolayısıyla okul hayatım boyunca uzaktan da olsa Yılmaz Onay’la buluşmalarımız, tiyatroya yaklaşımım bağlamında sıklıkla hep sürmüştür... Hem rejilerini izleyerek, hem de yazılı eserlerini okuyarak.

Onunla yüz yüze buluşmamız ancak 1986 yılında Adana’da Çağdaş Sanat Tiyatrosu adıyla kurduğumuz ilk profesyonel tiyatromuz için projelendirdiğimiz “Tersine Kabare: Bu Zamlar Bana Karşı” adlı oyunla oldu. O zamanlar Ankara Küçük Esat-Tunalı Hilmi Caddesi civarında Kennedy Caddesi’ndeki evinde oldu. O yıllar, darbe ertesi tiyatro yapmanın zorluklarını ve akabinde gelişen garip olayların etkilerini derinden hissettiğimiz ve bir özel tiyatronun yükünü taşımakta güçlük çektiğimiz yıllardı. Zor ayakta tutuyorduk tiyatromuzu. Seçim arifesiydi ve Kültür Bakanlığı’ndan destek almak için başvuruda bulunacaktık. Elbette

kişilerden biri oldu hep Yılmaz Abi. Örnek alınası bir aydın-sanatçıydı Yılmaz Onay. Ödün vermez, tutarlı ama bir o kadar da nazik ve halkına yakın bir düşünür.

Yazan : Prof. Dr. Nurhan TEKEREK

Tarih : -

Yazı kaynak linki: -